

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**Вступ до обернених задач спектрального аналізу
вид дисципліни за вибором**

рівень вищої освіти **бакалавр**; галузь знань **11 - Математика та статистика**;
спеціальність **111 – Математика**; освітня програма «**Математика**»; факультет
математики і інформатики

РОЗРОБНИК: **ШЕПЕЛЬСЬКИЙ Дмитро Георгійович** д.ф.-м.н., професор кафедри
фундаментальної математики, старший науковий співробітник

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення майбутніх бакалаврів зі спектральною теорією операторів на прикладі диференціального оператора Штурма-Ліувілля та скінченно-різницевого оператора Якобі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є опанування основними методами дослідження диференціальних та різницевих операторів, включаючи дослідження спектру та прямої і оберненої спектральних задач для таких операторів.

Кількість кредитів: 4

Загальна кількість годин: 120

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Пряма та обернена спектральна задача для операторів Штурма-Ліувілля.

Тема 1. Диференціальний оператор Штурма-Ліувілля: оцінки для фундаментальної системи.

Загальна форма операторів другого порядку. Зведення до форми Штурма-Ліувілля. Крайові умови для задачі на скінченному інтервалі.

Тема 2. Похідні Фреше розв'язків фундаментальної системи.

Похідна Фреше операторів у бананових просторах. Похідна Фреше власних функцій оператора Штурма-Ліувілля відносно спектрального параметра. Похідна Фреше відносно потенціалу.

Тема 3. Асимптотика власних значень та власних функцій.

Характеристична функція спектральної задачі. Застосування теореми Руше додослідження розподілу нулів характеристичної функції

Тема 4. Крайові задачі для гіперболічних рівнянь.

Гіперболічні рівняння, що виникають при побудові операторів перетворення. Задача Гурса. Задача Коші. Зведення до інтегральних рівнянь типу Вольтера

Тема 5. Оператори перетворення.

Інтегральний оператор Гельфанд-Левітана-Марченка. Зведення до задачі Гурса.

Тема 6. Обернена задача для операторів Штурма-Ліувілля.

Теорема єдиності відновлення потенціалу за двома спектрами. Теорема єдиності за одним спектром для симетричних потенціалів

Розділ 2. Пряма та обернена спектральна задача для скінченних, напів нескінченних матриць Якобі.

Тема 7. Загальні властивості розв'язків рівняння Якобі на всій осі.

Дискретний вронськіан, властивості нулів розв'язків типу синус та косинус. Зв'язок з детермінантами скінченних матриць Якобі.

Тема 8. Пряма та обернена задачі спектрального аналізу для скінченної матриці Якобі.

Спектр і спектральна функція скінченної матриці Якобі. Ортогональні поліноми. Процес ортогоналізації Шмідта. Обернена задача за спектральною функцією.

Тема 9. Обернена задача для скінченної матриці Якобі за двома спектрами.

Пряма задача: чергування точок дискретного спектра. Теорема єдиності.

Тема 10. Спектральна функція і функція Вейля на півосі.

Матриці операторнозначної міри і оператора резольвенти. Ортогональність многочленів. Спектральний аналіз матриці зі сталими елементами (незбурений дискретний Лапласіан на півосі).

Тема 11. Розв'язки Вейля і спектральна матриця задачі на осі.

Функції і розв'язки Вейля задач на півосіах. Спектральний аналіз нескінченної матриці Якобі зі сталими елементами.

Тема 12.Періодична матриця Якобі періоду 2.

Розв'язки Флоке, спектр, додатковий спектр, розв'язання оберненої задачі.

3. Методи контролю

Лекційно-практичні. Лекції та практичні заняття проводяться аудиторно. У разі оголошення карантину та ув умовах воєнного стану заняття проводяться аудиторно або дистанційно (за допомогою платформ ZOOM, MOODLE) відповідно до наказу ректора Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	нездовільно	

4. Рекомендована література

Основна

1. Kirsch A. An Introduction to the Mathematical Theory of Inverse Problems, Springer-Verlag, New York, 1996.
2. Марченко В.А. Операторы Штурма-Лиувилля и их приложения. – К.: Наук. думка, 1986.

Допоміжна

1. Poschel J., Trubowitz E., Inverse Spectral Theory.- Academic Press, London, 1987.
2. Teschl G. Jacobi Operators and Completely Integrable Nonlinear Lattices. – AMS, 2000
3. Марченко В. А. Введение в теорию обратных задач спектрального анализа. –Харьков:Акта, 2005

5. Посилання на інформаційні ресурси

Wolfram Math World: <http://mathworld.wolfram.com/topics/PartialDifferentialEquations.html>

Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Differential_equation#Partial_differential_equations

MathOverflow: <http://mathoverflow.net/questions/tagged/differential-equations>